

Mgr inż. Anna ŻMIJEWSKA, apl. adwokacki
Wydział Inżynierii Produkcji
Politechnika Warszawska

USTAWOWE PRZESŁANKI PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE® [stan prawny na 15 marca 2015]

Legal grounds for business activity in Poland®
[legal situation as of 15 March 2015]

Słowa kluczowe: działalność gospodarcza, przedsiębiorca, Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej.

Przedmiotem analizy jest definicja, (ustawowe przesłanki) prowadzenia działalności gospodarczej zawarte w Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. Pojęcie działalności gospodarczej zawarte w w/w ustawie powinno być traktowane jako powszechnie obowiązujące w polskim systemie prawnym. W artykule poświęcono uwagę również innym definicjom działalności gospodarczej zawartym w innych aktach prawnych. Przytoczono również wybrane orzecznictwo wykluczające określenie działalności jako działalność gospodarcza. Wskazano także na legalną definicję przedsiębiorcy w polskim prawie jak i prawie wspólnotowym oraz zasadę jej stosowania.

Key words: business activity, commercial activity, entrepreneur, Freedom of Business Activity Act.

JEL Classification Codes Guide: K2.

This article analyses the definition (national legal grounds) for business activity as stated in the Freedom of Business Activity Act of 2 July 2004. The notion of business activity included therein should be considered as universally binding in the Polish legal system. More definitions of business activity included in other laws are also discussed. Subsequently, selected case law has been quoted which excludes defining an activity as business activity. The legal definition of an entrepreneur was also indicated, both in Polish and Community law, as well as the rule for its application.

WSTĘP

Definicja działalności gospodarczej zawarta jest w wielu aktach prawnych, jednak z uwagi na charakter aktu należy uznać, że ta zawarta w Ustawie o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r. ze zm., (zwanej dalej u.s.d.g.) ma niejako kluczowe znaczenie. Wskazuje się także, że pojęcie działalności gospodarczej zawarte w art. 2 ustawy jest stosowane do innych aktów prawnych – jeśli dany rodzaj działalności nie jest wyraźnie wyłączony z jej regulacji. Powyższy pogląd znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądowym, gdzie wskazuje się, że art. 2 u.s.d.g. zawiera legalną definicję działalności gospodarczej, co oznacza, że powinna być ona traktowana jako powszechnie obowiązujące rozumienie tego pojęcia w polskim systemie prawnym (postanowienie SN z dnia 2 lutego 2009 r., V KK 330/08, Prok. i Pr.-wkł. 2009, nr 6, poz. 17) [6].

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA A NAUKI EKONOMICZNE

Należy wskazać, że pojęcie działalności gospodarczej jest pojęciem wywodzącym się z nauk ekonomicznych, gospodarka bowiem ma charakter pierwotny wobec regulacji prawnej. Słusznie zatem wskazuje się, że prawo tworzy

się na bazie istniejących już stosunków gospodarczych. Odwołanie się przy definiowaniu działalności gospodarczej do pojęcia gospodarki pozwala uchwycić podobieństwa, a nawet postawić znak równości pomiędzy gospodarką w ujęciu funkcjonalnym a działalnością gospodarczą [6]. Działalność gospodarcza jako pojęcie wywodzące się z nauk ekonomicznych oznacza *wszelką działalność ludzką polegającą na przystosowaniu zasobów i sił przyrody z zamiarem wytworzenia nowych dóbr lub przekształceniem już istniejących, ich podziale i konsumpcji* [2, 7]. Ekonomiczne ujęcie działalności gospodarczej można sprowadzić do produkcji i podziału dóbr. Warto przytoczyć tutaj wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 grudnia 1994 r. (SA/Łd 741/94, LEX nr 26531), w którym sąd ten wskazał, że działalność gospodarcza to prawnie określona sytuacja, którą trzeba oceniać na podstawie zbadania konkretnych okoliczności faktycznych, wypełniających znamiona tej działalności lub ich niewypełniających. Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem kategorią obiektywną, niezależnie od tego, jak działalność tę ocenia sam prowadzący ją podmiot i jak ją nazywa oraz czy dopełnia ciężących na nim obowiązków z tą działalnością związanych, czy też nie [6].

LEGALNA DEFINICJA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ (PRZESŁANKI) W USTAWIE O SWOBODZIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ Z DNIA 2 LIPCA 2004 R.

Ustawodawca definiuje działalność gospodarczą w art. 2 u.s.d.g. jako *zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły* [6].

Pojęcie działalności gospodarczej użyte w ustawie opiera się na:

- 1) kryterium ekonomicznej klasyfikacji działalności;
- 2) zarobkowych celach działalności;
- 3) sposobie wykonywania działalności gospodarczej ze względu na organizację i częstotliwość.

Są to przesłanki pozwalające na szerokie ujmowanie pojęcia działalności gospodarczej i odnoszenie jej do różnych form aktywności, chociaż nie zawsze podlegających tym samym regułom. Pojęcie „działalność gospodarcza” przyjęte w art. 2 u.s.d.g. nie jest jednoznaczne a tym samym trudno je traktować jedynie w sposób literalny [1].

Normatywne pojęcie działalności gospodarczej budziło już wiele wątpliwości w świetle przepisów wcześniej obowiązujących ustaw o działalności gospodarczej (z 1988 r. oraz Prawa działalności gospodarczej). Dlatego też zagadnienia te były przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Do uznania określonej przedmiotowo działalności za działalność gospodarczą konieczne jest **łącznie zaistnienie trzech jej cech funkcjonalnych: zarobkowości, zorganizowania oraz ciągłości**. Brak którejkolwiek z nich oznacza natomiast, że dana działalność nie może być zakwalifikowana do kategorii działalności gospodarczej (wyrok WSA w Poznaniu z 28 kwietnia 2009 r., III SA/Po 374/2008, LexPolonica nr 2264112, LexisNexis nr 2264112) [1].

Zarobkowy charakter działalności gospodarczej oznacza, że zamiarem (celem) jej podjęcia jest osiągnięcie zysku. Zysk z kolei należy definiować jako nadwyżkę przychodów nad stratami. Należy przy tym liczyć się z możliwością nieuzyskania przychodu z prowadzonej działalności gospodarczej, czyli poniesienia straty. Tym samym o zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia (cel). W jednym z wydanych wyroków Naczelny Sąd Administracyjny (wyrok z dnia 26 września 2008 r., II FSK 789/07, LEX nr 495147) wskazał, że „dana działalność jest zarobkowa, jeżeli jest prowadzona w celu osiągnięcia dochodu (zarobku), rozumianego jako nadwyżka przychodów nad poniesionymi kosztami. Działalność pozbawiona tego aspektu jest działalnością charytatywną, społeczną, kulturalną i inną (określaną mianem *non profit*). Działalność prowadzona niezarobkowo, nawet jeśli będzie jednym z rodzajów działalności wyspecyfikowanej w art. 2 ustawy, nie może być uznana za działalność gospodarczą (Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 października 2004 r., II SA 3673/03, LEX nr 159913) [6].

Odnosząc się do rodzajów aktywności gospodarczej, które zostały przez ustawodawcę wyliczone w art. 2 u.s.d.g., Ustawodawca wymienił w nim bowiem określone rodzaje działalności gospodarczej – *działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż*. Powstaje tym samym pytanie, czy te rodzaje aktywności są wymienione przykładowo, a może ustawodawca zawarł w komentowanym przepisie zamknięty katalog sfer aktywności przedsiębiorcy? Otóż należy przychylić się do tych poglądów, które przyznają tym rodzajom aktywności charakter przykładowy, otwarty (niewyczerpujący). Zatem wskazane rodzaje działalności należy postrzegać jako potencjalne rodzaje aktywności gospodarczej [6].

Działalność zawodową można rozumieć różnie. Pojęcie to odnosi się przede wszystkim do profesjonalności jako cechy prakseologicznej wykonywania każdej działalności opartej na posiadanych umiejętnościach faktycznych lub wymaganych kwalifikacjach zawodowych. W takim znaczeniu można mówić o profesjonalnym działaniu polityka, sportowca, artysty itd. Pojęcie działalności zawodowej odnosi się także do działalności polegającej na wykonywaniu zawodu (np. nauczyciela, pielęgniarki, pilota statków powietrznych). Jeśli zaś działalność zawodowa jest wykonywana we własnym imieniu i na własny rachunek oraz w zakresie dotyczącym działalności gospodarczej, staje się działalnością przedsiębiorcy. Natomiast działalność zawodowa wykonywana w imieniu innego podmiotu (np. pracodawcy) i na jego rachunek nie jest działalnością przedsiębiorcy.

Sporo kontrowersji wywołuje zagadnienie kwalifikowania do grona przedsiębiorców osób wykonujących tzw. wolne zawody. W literaturze przedmiotu ustalono następujące cechy wolnego zawodu: regulowany charakter, osobisty udział, kwalifikowane wykształcenie, ustalone sposoby i formy organizacyjne wykonywania zawodu, niezależność zawodowa, etos zawodowy, wynagrodzenie, tajemnica zawodowa, samorządność korporacyjna, odpowiedzialność prawna. Na tej podstawie dostrzega się liczne i zasadnicze różnice między wykonywaniem wolnego zawodu a działalnością przedsiębiorcy. Dlatego też, jeśli osoby wykonujące wolne zawody zalicza się w pewnych sytuacjach do kategorii przedsiębiorców, to nie dlatego, że prowadzą one działalność gospodarczą, ale dlatego, że wykonują działalność zawodową we własnym imieniu i na własny rachunek [1].

Zorganizowanie i ciągłość to kolejne cechy działalności gospodarczej. Powszechne rozumienie słowa „organizowanie” wskazuje, iż jest ono związane z przygotowaniem, zakładaniem (wyrok WSA w Opolu z dnia 7 maja 2008 r., I SA/Op 18/08, CBOSA). Zorganizowanie jako cecha działalności gospodarczej oznacza, że jej wykonywanie jest zaplanowane pod względem prawnym i faktycznym. Podmiot wykonujący działalność gospodarczą musi podjąć wiele czynności o charakterze organizacyjnym, których celem jest przygotowanie do wykonywania tej działalności. Zatem jako zorganizowanie działalności gospodarczej należy rozumieć czynności zmierzające do jej podjęcia i wykonywania. W piśmiennictwie wskazuje się na materialny i formalny aspekt zorganizowania działalności gospodarczej. Formalne zorganizowanie działalności gospodarczej należy rozumieć jako prawnie określony zakres obowiązków związanych z wykonywaną

działalnością gospodarczą. Należy tutaj zaliczyć rejestrację działalności gospodarczej, zgłoszenia podatkowe oraz statystyczne, obowiązki związane z ubezpieczeniem społecznym, konieczność prowadzenia działalności gospodarczej w określonej formie organizacyjno-prawnej, konieczność uzyskania określonych aktów administracyjnych. Natomiast jeśli chodzi o warunki materialne, to wymienia się listę czynności organizacyjnych w zakresie uzyskania środków finansowych na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnienia pracowników, wynajęcia czy też zakupu lokalu. Te wszystkie wskazane czynności organizacyjne jednoznacznie przesądzają, iż działalność gospodarcza jest aktywnością, która nie ma charakteru przypadkowego [6].

Prowadzenie działalności gospodarczej to przecież proces polegający na stworzeniu odpowiednich warunków do jej wykonywania, a nie tylko faktyczne jej wykonywanie (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 28 stycznia 2009 r., VII SA/Wa 1374/08, LEX nr 489317). Zorganizowanie to zatem racjonalny proces obejmujący nie tylko czynności organizacyjne, lecz także te, które są zaliczane do przedmiotu działalności przedsiębiorcy [6].

Cechą immanentnie związaną z działalnością gospodarczą, a także z cechą zorganizowania jest **ciągłość**. Ustawodawca bowiem użył w art. 2 ustawy spójnika „i”, przesądzając, że obie te cechy należy rozpatrywać łącznie. Wskazane cechy odnoszą się do sposobu prowadzenia działalności gospodarczej. **Ciągłość działalności gospodarczej** oznacza, że jest to względna **stałość (stabilność) jej wykonywania**, przy założeniu, iż nie jest to aktywność okazjonalna, jednostkowa, sporadyczna (Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 16 sierpnia 2012 r., II SA/Po 427/12). Trwanie czynności wynika już z samego znaczenia przymiotnika „ciągły”, który jest przeciwieństwem przymiotnika „jednorazowy”. Tym samym należy uznać, że w przypadku działalności gospodarczej nie jest wymagana cecha ciągłości w ścisłym znaczeniu – raczej rodzajowa powtarzalność, a nie jednorazowość działań (wyrok WSA w Gliwicach z dnia 10 czerwca 2008 r., I SA/Gl 886/07, CBOSA). Również sporadyczne wykonywanie czynności wyklucza uznanie określonej aktywności za wykonywanie działalności gospodarczej (wyrok NSA z dnia 17 września 1997 r., II SA 1089/96, Pr. Gosp. 1998, nr 1, s. 32, w którym sąd stwierdził, że nie jest działalnością gospodarczą sporadyczne dokonywanie czynności wynajmu lokalu lub wydzierżawienie urzędzeń)[6].

Ciągłość jako cecha działalności gospodarczej **oznacza również zamiar** podmiotu podejmującego i wykonującego działalność gospodarczą, objawiający się w pewnej metodzie postępowania (powtarzalność czynności) właściwej rodzajowi działalności gospodarczej [5]. Nie należy jednak ciągłości utożsamiać z koniecznością wykonywania działalności gospodarczej bez przerwy. Przerwy w prowadzeniu działalności gospodarczej (między czynnościami), jeśli tylko są ponawiane, spełniają warunek ciągłości działalności gospodarczej. Z punktu widzenia ciągłości działalności gospodarczej istotny staje się zamiar powtarzalności określonych czynności w celu osiągnięcia dochodu (wyrok NSA z dnia 28 kwietnia 2011 r., II OSK 333/11, LEX nr 992553) [6].

DEFINICJE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ZAWARTE W INNYCH AKTACH PRAWNYCH

Z definicją działalności gospodarczej spotykamy się również w wielu innych aktach prawnych, a mianowicie:

- ▶ w ustawie o podatku od towarów i usług, w art. 15 ust. 2 u.p.t.u. działalność gospodarczą zdefiniowano jako *wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, również wówczas, gdy czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar wykonywania jej w sposób częstotliwy. Działalność gospodarcza obejmuje również czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły do celów zarobkowych. Za wykonywaną samodzielnie działalność gospodarczą nie uznaje się czynności:*
  - a) z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 12 ust. 1–6 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (zwanej dalej u.p.d.o.f.);
  - b) z tytułu których przychody zostały wymienione w art. 13 pkt 2–9 u.p.d.o.f., jeżeli z tytułu wykonania tych czynności osoby te związane są ze zlecającym wykonanie tych czynności prawnymi więzami tworzącymi stosunek prawny pomiędzy zlecającym wykonanie czynności i wykonującym zlecane czynności co do warunków wykonywania tych czynności, wynagrodzenia i odpowiedzialności zlecającego wykonanie tych czynności wobec osób trzecich;
  - c) wymienione w poprzednim punkcie zasady stosuje się odpowiednio do usług twórców i artystów wykonawców w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wynagradzanych w formie honorariów za przekazanie lub udzielenie licencji do praw autorskich lub praw artystycznego wykonania albo ich wykonanie, w tym również wynagradzanych za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi;
- ▶ w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, która w art. 5a pkt 6 definiuje działalność gospodarczą lub pozarolniczą działalność gospodarczą jako *działalność zarobkową: wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową, polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu i wydobywaniu kopalin ze złóż oraz polegającą na wykorzystywaniu rzeczy oraz wartości niematerialnych i prawnych – prowadzoną we własnym imieniu bez względu na jej rezultat, w sposób zorganizowany i ciągły, z której uzyskane przychody nie są zaliczane do innych przychodów ze źródeł wymienionych w art. 10 ust. 1 pkt 1, 2 i 4–9 u.p.d.o.f.;*
- ▶ w ustawie – Ordynacja podatkowa, która w art. 3 pkt 9 definiuje działalność gospodarczą jako *każdą działalność zarobkową w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, w tym wykonywanie wolnego zawodu, a także każdą inną działalność zarobkową wykonywaną we własnym imieniu i na własny lub*

cudzy rachunek. Nie ma przy tym znaczenia sytuacja, że inne ustawy nie zaliczają danej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność nie traktują jako przedsiębiorcy [6].

ORZECZNICTWO WYKLUCZAJĄCE OKREŚLENIE DZIAŁALNOŚCI JAKO DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

W wielu orzeczeniach – mimo zajęcia stanowiska, że pojęcie działalności gospodarczej należy rozumieć szeroko (wyrok NSA z 6 listopada 1995 r., SA/Ka 767/95, niepubl.) – przyjęto, iż nie występuje działalność gospodarcza, gdy jest to np.:

- wymiana kaset na własne potrzeby (postanowienie SN z 23 kwietnia 1992 r., I KZP 8/92, LexPolonica nr 308587, OSP 1992, nr 11-12, poz. 254),
- wynajmowanie pomieszczeń we własnym domu (wyrok NSA z 25 października 1995 r., II SA 1059/94, LexPolonica nr 314006, „Wokanda” 1996, nr 2, s. 40 i n.),
- wynajmowanie lokali (wyrok NSA z 20 lutego 1996 r., II SA 442/95, LexPolonica nr 313877, „Głosa” 1996, nr 12, s. 32),
- lokowanie na rachunkach bankowych własnych środków finansowych (wyrok NSA z 2 marca 1994 r., III SA 1433/93, LexPolonica nr 300359 oraz III SA 1495/93, LexPolonica nr 300359, „Monitor Podatkowy” 1995, nr 2, s. 55),
- budownictwo komunalne organów samorządu terytorialnego (wyrok NSA z 15 września 1994 r., SA/Po 1070/94, LexPolonica nr 299763, ONSA 1995, nr 3, poz. 123),
- okresowe sprawdzanie narzędzi pomiarowych (wyrok NSA z 19 marca 1991 r., II SA 898/90, LexPolonica nr 297343, ONSA 1992, nr 3-4, poz. 58),
- wykonywanie czynności przez agentów ubezpieczeniowych (wyrok NSA z 27 maja 1992 r., SA/Po 1794/91, LexPolonica nr 299771, „Wspólnota” 1993, nr 9, s. 14),
- działalność doradcza i propagandowa w zakresie planowania rodziny (wyrok NSA z 13 października 1993 r., III SA 670/93, LexPolonica nr 300352, „Monitor Podatkowy” 1994, nr 5, s. 156),
- posiadanie przez spółkę akcyjną z siedzibą w Luksemburgu udziałów w spółce z o.o. mającej siedzibę w Polsce (uchwała SN z 23 lutego 2005 r., III CZP 88/2004, LexPolonica nr 374241, OSNC 2006, nr 1, poz. 5) [1],
- działalność okresowa (wyrok NSA z dnia 19 marca 1991 r., II SA/Wa 898/90, ONSA 1992, nr 3-4, poz. 58),
- działalność sporadyczna (wyrok NSA z dnia 17 września 1997 r., II SA/Wa 1089/96, Pr. Gosp. 1998, nr 1, s. 32), OSNC 2000, nr 4, poz. 78) [4].

LEGALNA DEFINICJA PRZEDSIĘBIORCY

Legalna definicja przedsiębiorcy, tj. *osoby fizycznej, osoby prawnej i jednostki organizacyjnej wykonującej we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową*, zawarta jest w art. 43¹ Kodeksu Cywilnego (dalej zwanego

k.c.) i została powtórzona w art. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz w art. 2 Ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji na potrzeby tych ustaw [3].

W tym znaczeniu przedsiębiorcą są wszelkie jednostki, bez względu na formę organizacyjną, a w szczególności: przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, spółki handlowe (jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna, z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjna), jednostki badawczo-rozwojowe, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, fundacje i stowarzyszenia – jeżeli zgodnie ze statutem są uprawnione do prowadzenia działalności gospodarczej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, w tym również w formie spółki określonej art. 860 i n. k.c., inne jednostki organizacyjne – jeżeli z mocy przepisu szczególnego wykonują działalność gospodarczą (np. Państwowe Gospodarstwo Leśne „Lasy Państwowe” działające na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z 28 września 1991 r. o lasach), prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą, przy czym nie ma tu znaczenia, czy działalność ta jest wykonywana jako działalność podstawowa danej jednostki, czy też jedynie jako działalność uboczna.

Na ten aspekt działalności gospodarczej został wyraźnie położony akcent w art. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, zgodnie z którym przedsiębiorcami w rozumieniu tej ustawy są *osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które – prowadząc chociażby ubocznie działalność zarobkową lub zawodową – uczestniczą w działalności gospodarczej*.

Przyjęte w Kodeksie cywilnym pojęcie przedsiębiorcy nie oznacza, że każda osoba fizyczna z chwilą podjęcia działalności gospodarczej staje się przedsiębiorcą. Przedsiębiorcą bowiem może być tylko osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych w rozumieniu art. 11 k.c. Ponadto podjęcie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną wymaga uzyskania uprzedniego wpisu do ewidencji działalności gospodarczej. To zaś oznacza, że statusu prawnego przedsiębiorcy nie nabywa się przez samo podjęcie wykonywania działalności gospodarczej, ale dopiero z chwilą ujawnienia tego faktu w stosownej ewidencji działalności gospodarczej.

Podobna sytuacja dotyczy osób prawnych tworzonych w celu wykonywania określonej działalności gospodarczej, które uzyskują osobowość prawną po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Z chwilą wpisu uzyskują nie tylko osobowość prawną, ale także status prawnego przedsiębiorcy. Z kolei osoby prawne, które z założenia nie zostały utworzone w celu wykonywania działalności gospodarczej, ale które mogą ją prowadzić jako działalność uboczną w stosunku do działalności głównej (np. stowarzyszenia, fundacje, szkoły wyższe, związki zawodowe, izby rzemieślnicze), po wpisie do rejestru stowarzyszeń i innych organizacji społecznych, dla uzyskania statusu przedsiębiorcy muszą dokonać dodatkowo wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS (art. 50 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym). Wpis tych podmiotów do rejestru przedsiębiorców następuje w tym przypadku pod dotychczas posiadanym numerem KRS.

Działalność gospodarczą mogą prowadzić również inne osoby prawne, które nie podlegają wpisowi do rejestru

przedsiębiorców (np. Skarb Państwa, gminy, związki wyznaniowe). Działalność gospodarcza tych osób co do zasady jest prowadzona jako działalność uboczna w stosunku do działalności głównej i choć podmioty te same przez się nie są przedsiębiorcami, to w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej należy je traktować na równi z przedsiębiorcami. W świetle art. 43¹ k.c. przedsiębiorcą *jest osoba prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową, bez względu na zakres, w jakim ta działalność jest wykonywana, i czy jest to działalność główna lub uboczna dla danego przedsiębiorcy.*

Przedsiębiorcami są również jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, którym ustawy odrębne przyznają zdolność prawną. Na podstawie obowiązujących przepisów prawa takimi jednostkami są wyłącznie spółki osobowe (art. 8 § 1 Kodeksu spółek handlowych – zwane dalej k.s.h.), spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna) i w organizacji (art. 11 k.s.h.).

Spółki osobowe, choć mogą nabywać we własnym imieniu prawa, w tym prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać, być pozywane nie mają własnych organów ustawowych, z wyjątkiem spółki partnerskiej (art. 96 k.s.h.), które mogłyby je reprezentować na zewnątrz. Także majątek tych spółek nie jest majątkiem spółki, ale jest wspólnym majątkiem wspólników, a łącząca ich więź jest wspólnością niepodzielnej ręki. Podobnie uregulowana jest w art. 11 k.s.h. sytuacja prawna spółek kapitałowych w organizacji. Dodatkowo spółka kapitałowa w organizacji może podjąć działalność gospodarczą przed uzyskaniem wpisu do rejestru przedsiębiorców (art. 7 ust. 3 ustawy z 19 listopada 1998 r. – Prawo działalności gospodarczej). Z chwilą rejestru spółka z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółka akcyjna staje się podmiotem praw i obowiązków spółki w organizacji. Za zobowiązania spółki kapitałowej w organizacji odpowiadają solidarnie spółka i osoby, które działały w jej imieniu, a wspólnicy albo akcjonariusze spółki kapitałowej w organizacji – do wartości wniesionego wkładu określonego w umowie lub statucie spółki (art. 13 k.s.h.) [3].

Nie są natomiast samodzielnymi podmiotami gospodarczymi - zaliczane do jednostek sektora finansów publicznych - organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy i trybunały, a także jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych. Jednostki te nie mają osobowości prawnej, a w sprawach związanych z ich działalnością gospodarczą występuje Skarb Państwa lub gminy w przypadku komunalnych zakładów budżetowych. Zasadnicza linia podziału między jednostkami budżetowymi, zakładami budżetowymi i gospodarstwami pomocniczymi jednostek budżetowych a spółkami osobowymi przebiega na podstawie prawa upadłościowego. W przeciwieństwie do spółek osobowych – jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych nie mają samodzielnej zdolności upadłościowej (art. 5 Prawa Upadłościowego i Naprawczego). W konsekwencji nie mogą być one traktowane jako samodzielni przedsiębiorcy, niezależnie od zakresu i przedmiotu prowadzonej działalności gospodarczej. Za takie podmioty natomiast należy uznać te osoby prawne, w ramach których takie jednostki funkcjonują.

Te same zasady mają zastosowanie do oddziałów spółek handlowych, przedstawicielstw, zakładów, filii i innych wewnętrznych jednostek organizacyjnych powołanych do życia w ramach przedsiębiorstwa państwowych (np. art. 7 ust. 4 ustawy o przedsiębiorstwach państwowych) oraz w ramach innych osób prawnych, jeżeli istnienie takich jednostek wynika z ustawy, statutu bądź regulaminu danej osoby prawnej. Jednostki te nie istnieją niezależnie od macierzystych osób i swą działalność gospodarczą prowadzą wyłącznie w imieniu i na rachunek osoby prawnej, której są częścią.

Ustawodawca za przedsiębiorców uznaje także osoby wykonujące we własnym imieniu działalność zawodową. W przeciwieństwie do działalności gospodarczej, wykonywanie działalności zawodowej wiąże się z posiadaniem określonych kwalifikacji zawodowych i z osobistym wykonywaniem działalności niewymagającej korzystania z pracy najmniejszej. W tym ujęciu działalność zawodowa pokrywa się z wykonywaniem wolnego zawodu, o którym mowa w art. 88 k.s.h.. Dlatego też jeżeli w świetle art. 43¹ k.c. osoby wykonujące działalność zawodową są uznawane za przedsiębiorców to nie dlatego, że prowadzą działalność gospodarczą, ale dlatego, że prowadzą działalność zarobkową we własnym imieniu i na własny rachunek [3].

DEFINICJA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I PRZEDSIĘBIORCY W PRAWIE WSPÓLNOTOWYM

W prawie wspólnotowym brak jest legalnej definicji działalności gospodarczej i przedsiębiorcy. Niemniej jednak w świetle art. 43-48 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z 25 marca 1957 r., dotyczących prawa prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium innego państwa członkowskiego, a także art. 49-55, dotyczących swobody świadczenia usług w obrębie Wspólnoty, oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości można przyjąć, że przez pojęcie przedsiębiorcy *należy rozumieć każdy podmiot, który wykonuje w sposób stały i ciągły samodzielną działalność gospodarczą, przez pojęcie działalności gospodarczej zaś każdą samodzielną oraz nieskierowaną na zaspokojenie codziennych potrzeb działalność podmiotu, bez względu na jego formę prawną oraz chęć czerpania zysków.*

Wynikająca z Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską zasada swobody przedsiębiorczości odnosi się nie tylko do osób fizycznych będących obywatelami Unii Europejskiej, ale także do podmiotów gospodarczych mających status przedsiębiorstwa wspólnotowego, przy czym przedsiębiorstwo ma taki status, jeżeli zostało utworzone zgodnie z prawem jednego z państw członkowskich oraz ma na terytorium Wspólnoty siedzibę, zarząd albo główne przedsiębiorstwo. Dla oceny statusu prawnego takiego podmiotu stosuje się przepisy prawa wewnętrznego państwa członkowskiego, na terytorium którego dany podmiot działa. Dlatego do oceny, czy dany podmiot wspólnotowy mający siedzibę lub przedsiębiorstwo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest przedsiębiorcą i prowadzi działalność gospodarczą, mają zastosowanie wyłącznie przepisy prawa polskiego [3].

PODSUMOWANIE

Reasumując, art. 2 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej z dnia 2 lipca 2004 r., zawiera legalną definicję działalności gospodarczej, co oznacza, że powinna być ona traktowana jako powszechnie obowiązująca w polskim systemie prawnym. Legalna definicja przedsiębiorcy została natomiast zawarta jest w art. 43¹ Kodeksu Cywilnego i została powtórzona w art. 4 u.s.d.g. oraz w art. 2 ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji na potrzeby tych ustaw. Nie bez znaczenia jest fakt, iż każdy dział prawa, co więcej część ustaw w ramach tego samego działu prawa posługuje się odmienną definicją działalności gospodarczej. Stąd tak ważne jest, by odrębnie, dla każdej formy aktywności sprawdzić, czy traktowana jest ona jako działalność, a dany podmiot – jest przedsiębiorcą.

LITERATURA

- [1] **KOSIKOWSKI C. 2013.** Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz, wyd. VII, Lex nr 9127.
- [2] **LANGE O. 1967.** Ekonomia polityczna. t. 1, Warszawa: 18.
- [3] **NOREK E. 2008.** Przedsiębiorstwo w obrocie gospodarczym. LEX nr 88695, wyd. LexisNexis.
- [4] **POWAŁOWSKI A. (red.), S. KOROLUK, M. PAWELCZYK., E. PRZESZŁO, K. TRZCIŃSKI, E. WIECZOREK. 2007.** Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz, LEX nr 28885, 2007.
- [5] **POWAŁOWSKI A., S. KOROLUK. 2005.** Podejście do działalności gospodarczej w świetle regulacji prawnych. Bydgoszcz-Gdańsk: Wyd. Oficyna Wydawnicza Branta: 37.
- [6] **SIERADZKA M. 2013.** Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz, LEX nr 145474.
- [7] **STACHOWIAK M. 1998.** Ekonomia. Zarys podstawowych problemów. Wyd. Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania, Warszawa: 56 i in.